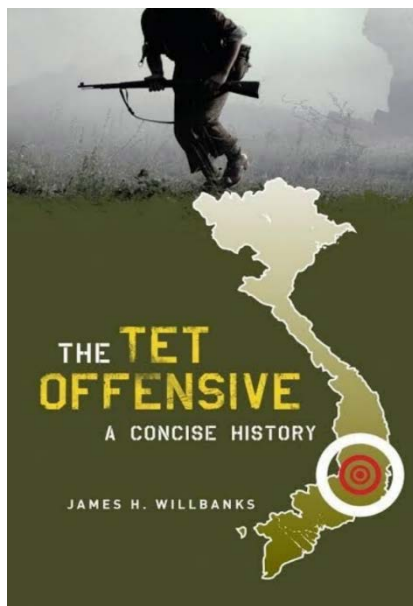

ประเด็น ยุทธวิธีทางทหาร ฉบับที่ T24	25 พ.ค. 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น	พ่ายแพ้ทางยุทธวิธี แต่ชนะทางยุทธศาสตร์ (Tactical Defeat, Strategic Victory)	
ประเด็นสำคัญ	- สมรรถุ์ที่แท้จริง คือหัวใจของผู้คน - ยุทธวิธี ยุทธศาสตร์ และการเข้าใจสมรรถุ์ที่แท้จริง - จากการพ่ายแพ้ทางยุทธวิธี สู้ชัยชนะทางยุทธศาสตร์ - เมื่อศรัทธาสั่นไหวกลางฤดูกาลแห่งสันติ - บทเรียนแห่งความพ่ายแพ้ที่นำไปสู่ชัยชนะ: เส้นทางที่ประเทศไทยต้องตระหนัก	

สมรรถุ์ที่แท้จริง อยู่ในหัวใจของผู้คน

ในห้วงประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติ สงครามได้พิสูจน์ตัวเองซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่า ความสำเร็จในสนามรบไม่อาจเท่ากับชัยชนะในสงคราม และการพ่ายแพ้ทางยุทธวิธี ก็ไม่ได้หมายถึงการล่มสลายทางยุทธศาสตร์เสมอไป สมรรถุ์ที่แท้จริง ไม่ได้ได้อยู่แค่ในทุ่งร้าง ภูเขา หรือเมืองใหญ่ที่ถูกไหม้ด้วยกระสุน แต่ซ่อนอยู่ในจิตใจของผู้คน ซึ่งหากใครสามารถชนะใจผู้คนได้ ย่อมถือว่าชนะสงครามในความหมายที่ลึกซึ้งที่สุด

ในปี 1968 ขณะที่สงครามเวียดนามดูเหมือนกำลังเข้าสู่ทางตันสำหรับฝ่ายเวียดนามและเวียดนามเหนือ กองกำลังฝ่ายเหนือกลับเลือกที่จะเปิดฉากโจมตีครั้งใหญ่ในวันตรุษญวนซึ่งเป็นวันขึ้นปีใหม่ที่ถูกถือเป็นช่วงเวลาแห่งความสงบสุข ความศรัทธา และความผูกพันของครอบครัวสำหรับชาวเวียดนามทั้งชาติ

แม้แต่ทหารในแนวหน้าก็มักจะวางอาวุธชั่วคราวเพื่อร่วมพิธีกรรมหรือใช้เวลากับครอบครัว ทว่าในห้วงเวลาแห่งความหวังและความไว้วางใจนี้เอง เวียดนามกลับจุดประกายความโหดร้ายของสงครามด้วยการเปิดฉากโจมตีกว่า 100 จุดทั่วเวียดนามใต้ในการรุกตรุษญวน (Tet Offensive) ซึ่งกลายเป็นหนึ่งในปฏิบัติการที่สะเทือนขวัญที่สุดในสงครามครั้งนั้น

แม้ในทางยุทธวิธี สหรัฐฯ และพันธมิตรจะสามารถยึดเมืองและฐานที่มั่นคืนได้ภายในเวลาไม่นาน และแม้เวียดนามจะสูญเสียอย่างหนัก แต่ผลลัพธ์เชิงยุทธศาสตร์กลับกลายเป็นอีกเรื่องหนึ่ง การรุกครั้งนี้ได้สั่นคลอนความเชื่อมั่นของประชาชนอเมริกันที่เคยมั่นใจว่าสหรัฐฯ กำลังเข้าใกล้ชัยชนะ มันได้เปลี่ยน “ชัยชนะทางทหาร” ให้กลายเป็น “ความพ่ายแพ้ทางจิตวิทยา” ของมหาอำนาจโลก เสียปีนทีปะทุขึ้นกลางนครไซ่ง่อนและเมืองเวินในช่วงวันปีใหม่ ไม่เพียงแต่ทำลายโครงสร้างพื้นฐานของเวียดนามใต้ หากแต่ยังเจาะลึกเข้าไปทำลายศรัทธาของผู้คนในอีกซีกโลกหนึ่ง

ภาพความวุ่นวายและความตายที่ถูกถ่ายทอดสดผ่านหน้าจอโทรทัศน์เข้าสู่บ้านเรือนชาวอเมริกัน สะเทือนจิตใจยิ่งกว่ารายงานข่าวใด ๆ ความเชื่อมั่นในสงครามซึ่งเปราะบางอยู่แล้ว จึงพังทลายลงอย่างไม่อาจฟื้นฟูได้และจากจุดนั้นเป็นต้นมาเส้นทางสู่การถอนทัพของสหรัฐฯ จากเวียดนามก็ได้เริ่มต้นขึ้นอย่างจริงจัง Tet Offensive อาจไม่ใช่ชัยชนะในเชิงการยึดครอง แต่คือชัยชนะทางจิตวิทยาที่เปลี่ยนสนามรบจากแนวหน้าในเวียดนามให้กลายเป็นสนามรบในใจของศัตรูและในท้ายที่สุดมันได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่หล่อหลอมบทสรุปของสงครามเวียดนามตลอดกาล

ในโลกยุคปัจจุบันความเข้าใจเรื่อง “จิ้งหะ” และ “โอกาส” ยังคงเป็นหัวใจของทุกสนามรบรูปแบบใหม่ของสงคราม เช่น สงครามไฮบริด (Hybrid Warfare) หรือสงครามข้อมูลข่าวสาร (Information Warfare) ล้วนแสดงให้เห็นว่าการควบคุมการรับรู้ ของผู้คนสำคัญยิ่งกว่าการควบคุมพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ แม้ในสงครามรัสเซีย-ยูเครน ที่กำลังดำเนินอยู่ เราก็ได้เห็นการใช้โอกาสในวันสำคัญ เช่น การประกาศหยุดยิงวันอีสเตอร์ โดยมีเป้าหมายซ่อนเร้นทางจิตวิทยา ไม่ต่างอะไรกับภาพซ้ำของ Tet Offensive ที่ฉายขึ้นอีกครั้งในรูปแบบใหม่

บทความนี้ จึงมิใช่เพียงการเล่าเรื่องราวทางทหารในเชิงตัวเลขหรือยุทธศาสตร์ หากแต่เป็นการพาเราดำดิ่งสู่ความหมายที่แท้จริงของ “ชัยชนะ” ผ่านกรณีศึกษาของการรุกในวันตรุษญวน และการเปรียบเทียบกับปฏิบัติการร่วมสมัยเพื่อสกัดเอาบทเรียนอันลึกซึ้ง ที่จะยังคงมีคุณค่าเหนือกาลเวลาสำหรับประเทศไทยและสำหรับผู้ใดก็ตามที่ต้องการเข้าใจหัวใจของสงครามอย่างแท้จริง

ยุทธวิธี ยุทธศาสตร์ และการเข้าใจสมรภูมิที่แท้จริง

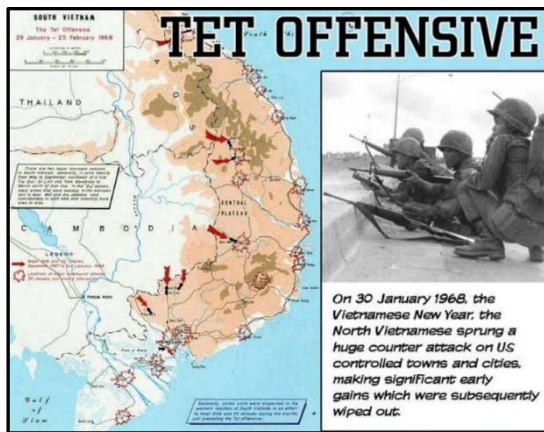

ในโลกของการสงคราม คำสองคำที่มักจะถูกใช้สลับไปมาแต่กลับมีความหมายแตกต่างกันอย่างลึกซึ้ง คือ “ยุทธวิธี” และ “ยุทธศาสตร์” หากเปรียบเทียบสนามรบเป็นกระดานหมากรุก การเคลื่อนตัวของม้า การเสียเบี้ยเพื่อเปิดทาง การตั้งรับเพื่อโต้กลับ ซึ่งทั้งหมดนั้นคือศิลปะแห่งยุทธวิธี แต่แผนที่แท้จริงของชัยชนะ ซึ่งกำหนดว่าจะกำจัดขุนศึกฝ่ายตรงข้ามอย่างไร ด้วยการวางกับดักระยะยาวและกดดันทางจิตใจ นั้นต่างหากที่คือยุทธศาสตร์

ยุทธวิธี (Tactics) คือศิลปะของการต่อสู้ในระดับพื้นที่และเวลาเฉพาะหน้า เป็นการตัดสินใจในช่วงเวลาไม่กี่นาทีไม่กี่ชั่วโมงว่าจะโจมตีหรือป้องกันอย่างไร จะรักษาจุดยุทธศาสตร์ไหน จะถอนกำลังหรือเสียดำเนิน อำนาจของยุทธวิธีวัดได้จากผลลัพธ์เฉพาะจุด การยึดหมู่บ้าน การทำลายกองกำลัง หรือการตั้งแนวรับที่ไม่อาจฝ่าได้

ในทางตรงกันข้าม ยุทธศาสตร์ (Strategy) คือวิถีแห่งการกำหนดทิศทางของสงครามในภาพใหญ่ เป็นการกำหนดเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการบรรลุ และประเมินว่าความสูญเสียในแต่ละสมรภูมิก็คู่มาพร้อมกับเส้นชัยในปลายทางหรือไม่ การวางยุทธศาสตร์มิได้หวังชนะในทุกการรบ หากแต่ตั้งใจที่จะบีบให้ศัตรูพ่ายแพ้ในสงคราม แม้บางครั้งจะยอมแพ้หรือสูญเสียในสนามรบเล็ก ๆ ไปบ้างก็ตาม

ตัวอย่างหนึ่งที่โลกไม่เคยลืม คือมหากาพย์แห่งการรุกรานรัสเซียของนาโปเลียนในปี 1812 นาโปเลียนชนะในทุกการรบที่เผชิญหน้ากับกองทัพรัสเซีย ตั้งแต่สมอลเลนส์ถึงการยึดมอสโก แต่ความหนาวเหน็บ ความอดอยาก และการปฏิเสธที่จะต่อสู้ในสมรภูมิใหญ่ของรัสเซียกลับทำให้กองทัพนาโปเลียนอันเกรียงไกรค่อย ๆ ล้มสลายอยู่กลางฤดูหนาวอย่างเจ็บช้ำ นี่คือการยอมเพลี่ยงพล้ำทางยุทธวิธีของรัสเซีย เพื่อบรรลุนัยชนะทางยุทธศาสตร์อย่างแท้จริง หรือหากมองในยุคที่ใกล้กว่านั้น ชัยชนะของเยอรมนีในสมรภูมิฝรั่งเศสปี 1940 ด้วยยุทธวิธีสายฟ้าแลบ (Blitzkrieg) ที่รวดเร็วและน่าตื่นตะลึง ก็ไม่อาจป้องกันความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สองได้ เพราะเยอรมนีไม่สามารถบั่นทอนเจตจำนงของฝ่ายสัมพันธมิตรได้ในระยะยาว

ในสงครามเวียดนาม บทเรียนนี้ปรากฏเด่นชัดที่สุดใน Tet Offensive การรุกในวันตรุษญวนเมื่อปี 1968 ฝ่ายเวียดนามและเวียดนามเหนือรู้ดีว่าพวกเขาไม่สามารถเอาชนะสหรัฐอเมริกาในเชิงกำลังอาวุธได้ในสนามรบแบบดั้งเดิม แต่พวกเขาไม่จำเป็นต้องชนะในสนามรบ เพียงแค่ทำลายความศรัทธาในใจของชาวอเมริกันก็ได้ ก็เพียงพอจะชนะสงครามได้

ในแนวคิดของ Vo Nguyen Giap และผู้นำเวียดนามเหนือ สงครามไม่ใช่การวัดกันด้วยจำนวนเมืองที่ยึดได้ แต่เป็นการวัดกันว่าใครสามารถรักษาความเชื่อมั่นของประชาชนตนเองไว้ได้จนถึง

วันสุดท้าย หากขวัญของฝ่ายหนึ่งหกลงไม่ว่ามีกองทัพที่เพิ่มขึ้นมาย ก็ไม่อาจกอบกู้สงครามได้

ความเข้าใจตรงนี้เป็นหัวใจของบทเรียนอันล้ำค่าที่การรุกในวันตรุษญวนทิ้งไว้ให้โลก และยังคงสะท้อนอยู่ในทุกสมรภูมิ ในยุคปัจจุบัน เมื่อสงครามมิใช่เพียงการต่อสู้ระหว่างทหารสองฝ่ายอีกต่อไป หากแต่กลายเป็นการต่อสู้เพื่อช่วงชิงหัวใจของผู้คนทั้งสองฝ่ายผั่งเนวรบ.

จากการพ่ายแพ้ทางยุทธวิธี สู่นัยชนะทางยุทธศาสตร์

เมื่อเสียงปืนสงบลง และสนามรบในเมืองต่าง ๆ ของเวียดนามใต้ถูกเก็บกวาดจากซากปรักหักพัง สิ่งที่เหลืออยู่มิใช่เพียงเถาเถาและร่างไร้วิญญาณ แต่คือเมล็ดพันธุ์ของความสงสัยที่เริ่มหยั่งรากลงในจิตใจของสังคมอเมริกัน ความมั่นใจที่เคยแน่วแน่ว่าสหรัฐฯ คือประเทศที่ไม่มีความพ่ายแพ้ ได้ถูกสั่นคลอนอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของตน

ในทางทหาร Tet Offensive ก็ถือเป็นความพ่ายแพ้อย่างหนักของฝ่ายเวียดนาม ด้วยเพราะไม่มีการลุกฮือในหมู่ประชาชนเวียดนามใต้อย่างที่คาดหวัง รวมทั้งกองกำลังเวียดนามจำนวนมากสาหัสถูกทำลาย หากประเมินด้วยมาตรวัดของยุทธวิธีเพียงอย่างเดียว ฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือควรถือว่าล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง แต่สงครามไม่เคยถูกวัดด้วยมาตรวัดเพียงหนึ่งเดียว และเมื่อมองในระดับยุทธศาสตร์ การรุกในวันตรุษญวนได้ก่อผลกระทบที่มีน้ำหนักเกินกว่าความสูญเสียทางกายภาพหลายร้อยเท่า

ภายในเวลาไม่กี่วัน ภาพข่าวจากไซ่ง่อน ด้ และสมรภูมิอื่น ๆ ถูกส่งกลับไปยังสหรัฐฯ อย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีสื่อสารที่ก้าวหน้าในยุคนั้นทำให้ประชาชนอเมริกันไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากความเป็นจริงอันโหดร้ายของสงครามได้อีกต่อไป ทุกคำคืนโทรทัศน์ในห้องนั่งเล่นของครอบครัวอเมริกันฉายภาพของทหารหนุ่มที่ล้มตาย ภาพของพลเรือนเวียดนามผู้สิ้นหวัง และภาพของเมืองที่เคยสงบแต่บัดนี้กลับกลายเป็นสนามรบ

สิ่งที่หนักหนาสาหัสยิ่งกว่าความสูญเสียในสนามรบ คือการสูญเสีย “เรื่องเล่า” ที่รัฐบาลสหรัฐฯ ใช้ประคองสงครามมาโดยตลอด วาทกรรม “แสงสว่างปลายอุโมงค์” ที่เจ้าหน้าที่รัฐพยายามปลุกฝัง ถูกภาพจริงที่ปรากฏให้เห็นในบ้านเรือนอเมริกันทำลายลงอย่างราบคาบ เมื่อประชาชนเริ่มตั้งคำถามว่า “ถ้าเรากำลังชนะ แล้วเหตุใดภาพเหล่านี้จึงยังคงเกิดขึ้น?” ไม่ใช่เพียงแค่ประชาชนธรรมดา แต่แม้กระทั่งสื่อมวลชนซึ่งเคยให้การสนับสนุนสงครามก็เริ่มหันมาเป็นฝ่ายตั้งคำถาม หนึ่งในช่วงเวลาที่ยึดเป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงนี้ คือเมื่อ Walter Cronkite นักข่าวที่ได้รับ ความเคารพนับถืออย่างสูงของ CBS News กล่าวในรายการข่าวภาคค่ำว่า “ดูเหมือนว่าตอนนี้ ความแน่นอนที่สุดคือประสพการณ์ อันนองเลือดในเวียดนามจะจบลงด้วยการติดหล่ม” ถ้อยคำที่ออกจากรากของนักข่าวผู้เปรียบเสมือน “เสียงของชาติ” ได้เปลี่ยนทิศทางของความรู้สึกในสังคมอเมริกันอย่างถอนรากถอนโคน แม้แต่ประธานาธิบดี ลินดอน บี. จอห์นสัน ก็ยอมรับในภายหลังว่า “เมื่อเสีย Cronkite แล้ว ก็เสียประชาชนอเมริกันทั้งประเทศไปแล้ว”

แรงกระเพื่อมที่เริ่มจากห้องนั่งเล่นได้ขยายตัวสู่ท้องถนน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ กลายเป็นจุดศูนย์กลางของการประท้วงต่อต้านสงคราม ทหารผ่านศึกผู้เคยสวมเครื่องแบบด้วยความภาคภูมิใจ บัดนี้กลับกลายเป็นเป้าแห่งการตั้งคำถาม

และต่อต้าน ผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีคนใหม่ เริ่มยกประเด็นการถอนทัพเวียดนามเป็นนโยบายหลักในการหาเสียง

ในเดือนมีนาคม 1968 ประธานาธิบดีลินดอน บี. จอห์นสัน ประกาศผ่านการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ว่าเขาจะไม่ขอรับการเสนอชื่อชิงตำแหน่งอีกสมัยหนึ่ง ประกาศนี้ไม่ใช่เพียงการถอนตัวทางการเมืองของบุคคลหนึ่ง หากเป็นสัญลักษณ์ของการยอมรับอย่างเจ็บปวดว่า สงครามเวียดนามได้กลายเป็นภาระที่ไม่มีวันชนะในสายตาของชาติอเมริกันแล้ว

ในเวลานั้น แม้ทหารสหรัฐฯ จะยังตรึงกำลังอยู่ในเวียดนาม แม้ปฏิบัติการทางทหารยังดำเนินต่อไปอีกหลายปี แต่เส้นทางแห่งสงครามก็ได้เปลี่ยนทิศไปแล้วอย่างไม่อาจย้อนกลับชัยชนะในสมรภูมิไม่อาจจรรีความพ่ายแพ้ในสนามรบแห่งใจของ ผู้คนได้อีกต่อไป การรุกในวันตรุษญวนได้พิสูจน์ให้โลกเห็นว่าการต่อสู้ที่แท้จริงในสงครามสมัยใหม่ไม่ใช่การวัดกันที่จำนวนปืนหรือจำนวนทหารที่เหลืออยู่ แต่เป็นการช่วงชิงความเชื่อมั่นและเจตจำนงของสังคมฝ่ายตรงข้าม และในสมรภูมิที่มองไม่เห็นนี้ เวียดนามเหนือได้ชนะไปอย่างเด็ดขาด แม้จะต้องแลกด้วยเลือดเนื้อก็ตาม

เมื่อศรัทธาสั่นไหวกลางฤดูกาลแห่งสันติ

เวลาผ่านไปกว่าครึ่งศตวรรษ โลกได้เห็นฉากสะท้อนของบทเรียนเดิมในสงครามรัสเซีย-ยูเครน ปี 2025 ช่วงเทศกาลอีสเตอร์ที่ควรจะได้เต็มไปด้วยความสันติและการไถ่บาป รัสเซียประกาศหยุดยิงบางส่วน แต่ในวันที่ 24 เมษายน พวกเขา กลับเปิดฉากยิงซีปนาวูสและโดรนเข้าใส่กรุงเคียฟในระลอกใหญ่ที่สุดในรอบปี เสียงระเบิดสะเทือนเมือง ทำลายอาคารบ้านเรือน และคร่าชีวิตผู้บริสุทธิ์อย่างน้อยสิบสองราย ท่ามกลางช่วงเวลาที่ผู้คนคาดหวังจะได้พักหายใจจากความรุนแรง

การโจมตีครั้งนี้จุดชนวนให้เกิดการตอบโต้จากยูเครน ในวันถัดมา วันที่ 25 เมษายน ยูเครนได้ดำเนินการลอบสังหารนายพลยาโรสลอฟ มอสคาลคอฟ กลางเมืองบาลาซิกา ใกล้กรุงมอสโก ด้วยระเบิดที่ติดตั้งในรถยนต์และจุดชนวน

จากระยะไกล การตอบโต้ครั้งนี้ไม่ได้มีเป้าหมายเพียงชีวิตของนายพลคนหนึ่ง หากแต่พุ่งตรงไปยังหัวใจของความเชื่อมั่นที่ประชาชนรัสเซียมีต่อความปลอดภัยภายในประเทศของตนเอง

หากมองลึกลงไปในแก่นแท้ของทั้งสองเหตุ การณ์ เราจะพบว่าล้วนดำเนินรอยตามปรัชญาเดียวกัน คือ การทำลายศรัทธาในเวลาที่คุณคาดหวังสันติภาพมากที่สุด และได้เปลี่ยนฤดูกาลแห่งความหวังให้กลายเป็นฤดูกาลแห่งความหวาดกลัว การโจมตีในวันตรุษยวนและการยิงซีปนาวูสในวันอีสเตอร์ ต่างมีเป้าหมายเดียวกัน นั่นคือการทำให้อย่างตรงข้ามตรงกัน

ว่าความสงบไม่มีอยู่จริง และความหวังเป็นเพียงภาพลวงตาอันแสนประหลาด

ในท้ายที่สุด ไม่ว่าบนแผ่นดินเวียดนามในอดีต หรือในท้องฟ้าเหนือเคียฟในวันนี้ สมรภูมิที่สำคัญที่สุดยังคงเป็นสมรภูมิที่มองไม่เห็น และเป็นสมรภูมิในหัวใจของมนุษย์ และผู้ที่สามารถเปลี่ยนจังหวะของหัวใจฝ่ายตรงข้ามได้ คือผู้ที่ชนะสงครามอย่างแท้จริง

บทเรียนแห่งความพ่ายแพ้ที่นำไปสู่ชัยชนะ: เส้นทางที่ประเทศไทยต้องตระหนัก

สงครามเวียดนามสอนโลกในบทเรียนที่เหนือกว่าการวางกำลังหรือแผนที่สนามรบ มันสอนเราว่า การพ่ายแพ้ในทางยุทธวิธีอาจไม่ใช่จุดจบ หากแต่เป็นสะพานสู่ชัยชนะในทางยุทธศาสตร์หากรู้จักใช้มันอย่างแยบยล การรุกในวันตรุษยวนของเวียดนามในปี 1968 เป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนที่สุดของปรากฏการณ์นี้ แม้ว่าจะต้องแลกด้วยความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงในสนามรบ ทว่าผลกระทบที่สะเทือนลึกถึงจิตใจของสังคมอเมริกันคือสิ่งที่ได้เปลี่ยนกระแสสงครามไปตลอดกาล

ในวันตรุษยวนที่ควรจะได้เต็มไปด้วยเสียงสวดมนต์และความหวังในปีใหม่ เวียดนามได้เลือกสร้างความเซอร์ไพรส์ (จูโจม) ที่เหนือความคาดหมายที่สุด พวกเขาเปิดฉากการโจมตีพร้อมกันกว่า 100 เมืองและฐานทัพทั่วเวียดนามใต้ การบุกเข้าโจมตีสถานที่สำคัญ เช่น สถานีทูตสหรัฐฯ กลางไซ่ง่อน กลายเป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญและความสามารถในการลอบเข้าโจมตีแม้ในพื้นที่ที่ควรจะต้องปลอดภัยที่สุด ภาพของการต่อสู้กลางนครหลวงถูกส่งตรงกลับไปยังสหรัฐฯ ผ่านจอโทรทัศน์ทุกบ้าน พร้อมด้วยข้อความอันน่าสะพรึงที่ว่าสงครามนี้ไม่ได้ใกล้จบอย่างที่รัฐบาลอ้างมาโดยตลอด

เลือกตั้งใหม่ เท่ากับเป็นการประกาศยอมรับว่าศรัทธาต่อสงครามนี้ได้พังทลายลงโดยสมบูรณ์

แก่นแท้ของความสำเร็จในเชิงยุทธศาสตร์ของเวียดนามไม่ได้เกิดจากการครอบครองพื้นที่หรือการทำลายกองกำลัง แต่เกิดจากการเข้าใจว่าศรัทธาของประชาชนเป็นสิ่งที่เปราะบางที่สุด หากสามารถทำลายศรัทธานั้นได้ สงครามทั้งหมดก็จะกลายเป็นเพียงเรื่องของเวลา พวกเขาไม่ได้หวังจะสังหารศัตรูทั้งหมด หากแต่หวังจะสังหารความเชื่อมั่นในใจของศัตรูให้ตายไป ต่อหน้าต่อตา และหัวใจของศิลปะนี้ คือ “การสร้างความเซอร์ไพรส์ (จู่โจม) ที่คาดไม่ถึง” ความสำเร็จไม่ได้เกิดจากความแข็งแกร่งเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการเลือกจังหวะที่ศัตรูคาดหวังความสงบมากที่สุด แล้วใช้จังหวะนั้นหักล้างกำแพงป้องกันที่อ่อนแอที่สุด การโจมตีในวันตรุษญวนจึงไม่ใช่เพียงการโจมตีทางกายภาพ แต่เป็นการบุกทะลวงเข้าไปในสนามรบที่อยู่ในจิตใจมนุษย์ และทำลายสมดุลของศรัทธาที่รักษาแนวหน้าเอาไว้

สำหรับประเทศไทย บทเรียนจาก Tet Offensive และสงครามในยุคใหม่มีคุณค่ามหาศาล ความมั่นคงของไทยในศตวรรษที่ 21 จะไม่สามารถตั้งอยู่บนกำลังรบอย่างเดียวได้อีกต่อไป หากแต่ต้องตั้งอยู่บนการเสริมสร้างศรัทธาและขวัญกำลังใจของประชาชนด้วย เพราะหากหัวใจของคนไทยยังยืนหยัด ศัตรูใดก็ไม่อาจมีชัยได้ แต่หากหัวใจของประชาชนแตกสลายลง ศัตรูไม่จำเป็นต้องเหยียบย่างเข้ามาบนแผ่นดินด้วยซ้ำและเมื่อเราพิจารณาสงครามในระดับยุทธศาสตร์แห่งชาติ (National Strategic Level) จะพบว่า **ปัจจัยหลักสองประการที่ขับเคลื่อนศักยภาพในการรบ ได้แก่**

1. ความมั่งคั่ง (Wealth) ซึ่งกำหนดได้ว่าเราจะรักษาระดับของยุทธโศปกรณ์ ทหาร และทรัพยากร เพื่อการสู้รบได้ยาวนานเพียงใด

2. จำนวนประชากร (Population) ซึ่งเป็นฐานกำลังสำคัญในการจับอาวุธ สนับสนุนแนวหลัง และเป็นแรงขับเคลื่อนของประเทศ ซึ่งขับเคลื่อนด้วย **“เจตจำนงในการต่อสู้” (Will to Fight)**

ทั้งสองปัจจัยนี้จะไร้ความหมาย หากขาดการหลอมรวมมัน

เข้าด้วยกันเป็น **เจตจำนงแห่งชาติ (National Will)** ซึ่งคือแก่นกลางของพลังต่อสู้ในระยะยาว ซึ่ง สหรัฐฯ ไม่ได้แพ้เพราะขาดอาวุธหรือกำลังพล แต่แพ้เพราะไม่สามารถรักษาระดับของปัจจัยทั้งสองไว้ได้พร้อมกับเจตจำนงในการต่อสู้ ซึ่งเวียดนามทำลายลงด้วย **“การโจมตีต่อจิตวิญญาณ”** อย่างแม่นยำ

สนามรบในยุคใหม่ไม่ได้ตัดสินกันเพียงแค่ว่าด้วยปืนหรือรถถังอีกต่อไป หากแต่ตัดสินกันที่ “เจตจำนงในการต่อสู้” (Will to Fight) เป็นหลัก เพราะการบ่อนทำลายขวัญและศรัทธาของฝ่ายตรงข้ามในจังหวะที่เหมาะสม หากเกิดจากการวางแผนอย่างชาญฉลาด ย่อมสามารถสร้างผลกระทบที่รุนแรง ยิ่งกว่าการยึดครองพื้นที่ หรือการทำลายยุทธโศภณณ์ฝ่ายตรงข้ามได้โดยตรง

ชัยชนะทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นในจังหวะที่โลกคาดหวังความสงบ เช่นใน Tet Offensive ปี 1968 ได้พิสูจน์แล้วว่า แม้จะสูญเสียทางยุทธวิธี แต่หากสามารถกระทบ “ใจกลางของศรัทธา” ของศัตรูได้ ก็สามารถเปลี่ยนเส้นทางของสงครามไปตลอดกาล

อย่างไรก็ตาม การสร้างผลลัพธ์ทางยุทธศาสตร์จากความพ่ายแพ้ทางยุทธวิธีเช่นนี้ ไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ ในทุกบริบท เพราะยังมี “ตัวแปรภายนอก” ที่ต้องพิจารณาประกอบด้วย เช่น ในกรณี สงครามยมคิปปูร์ (Yom Kippur War) ปี 1973

ที่อียิปต์และซีเรียพยายามใช้แนวทางคล้ายกันด้วยการโจมตีอิสราเอลในวันเทศกาลถือศีลอันสำคัญ (ซึ่งมีความหมายทางศาสนาอย่างลึกซึ้ง) โดยหวังว่าจะสามารถบั่นทอนขวัญและสร้างแรงสั่นสะเทือนให้กับอิสราเอลได้อย่างเด็ดขาด

อย่างไรก็ดีแม้การโจมตีของอียิปต์ในช่วงต้นจะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง และสามารถเรียกศรัทธาของชาวอาหรับได้อย่างมาก แต่ในที่สุดแนวโน้มของสงครามกลับถูกพลิกได้ด้วยการแทรกแซงจาก สหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งอาวุธ ยุทธโศภณณ์ และข่าวกรองให้แก่ฝ่ายอิสราเอลอย่างทันท่วงที จนทำให้อิสราเอลสามารถโต้กลับ และยึดพื้นที่ได้มากกว่าก่อนเริ่มสงคราม

กรณีนี้สะท้อนว่า แม้จะมี แนวคิดและหลักการเดียวกันในการใช้ “ความคาดไม่ถึง” เพื่อโจมตีเจตจำนงของศัตรู แต่ผลลัพธ์สุดท้ายของสงครามจะถูกกำหนดด้วย ปัจจัยแวดล้อม ที่รวมถึงพันธมิตรระหว่างประเทศ สมดุลอำนาจระดับภูมิภาค และ “backing up power” ของชาติมหาอำนาจด้วย

สำหรับประเทศไทยการเตรียมความพร้อมต้องขยายจากการเสริมกำลังพลและเทคโนโลยีทางทหาร ไปสู่การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทางข้อมูลข่าวสาร การเสริมสร้างจิตสำนึกร่วมเป็นเจ้าของชาติ และการรักษาความหวังในอนาคตของประเทศชาติให้อยู่ในใจประชาชนทุกคนอย่างเหนียวแน่น ต้องตระหนักว่าศัตรูในยุคนี้ไม่ได้มาด้วยกองทัพเสมอไป แต่สามารถมาในรูปของข่าวปลอม ความแตกแยกทางสังคม การบิดเบือนความรู้สึกภาคภูมิใจในชาติ และการกัดเซาะเจตจำนงของผู้คนอย่างเงียบเชียบ

อีกทั้ง ประเทศไทยต้องเข้าใจและใช้ “ความคาดไม่ถึง” เป็นอาวุธเช่นเดียวกับที่เวียดกงเคยทำได้ ต้องมีขีดความสามารถในการบริหารจังหวะ สามารถสร้างความประหลาดใจทางยุทธศาสตร์ในเวลาศัตรูคาดไม่ถึง สามารถเคลื่อนไหว พลิกเกม และยืนหยัด ในช่วงเวลาที่ทุกคนคิดว่าเราจะล้ม เพื่อทำให้ศัตรูไม่สามารถอ่านเกมของเราออกได้เลย

เพราะหากเราตกเป็นฝ่ายตั้งรับแต่เพียงอย่างเดียว เราจะสามารถปกป้อง ศรัทธาของชาติได้ แต่หากเราสามารถสร้างความคาดไม่ถึงถึง พลิกสถานการณ์ และคงศรัทธาแห่งชาติไว้ได้แม้ในยามวิกฤติ ชัยชนะจะเป็นของเราในท้ายที่สุด ไม่ว่าจะต้องพบกับการพ่ายแพ้ทางยุทธวิธีสักกี่ครั้งก็ตาม

ดั่งที่หวอ เหงียน ซำป แม่ทัพผู้ยิ่งใหญ่แห่งเวียดนาม ผู้เข้าใจศิลปะ ของสงครามได้ลึกซึ้งอย่างแท้จริง ได้สรุปไว้อย่างเรียบง่ายแต่ทรงพลังว่า “To defeat the Americans, we did not need to kill all their soldiers - we needed only to break their will.” - General Võ Nguyên Giáp การสู้รบที่แท้จริงจึงไม่ใช่การทำลายล้างทางกายภาพ หากแต่เป็นการบ่อนทำลาย เจตจำนง และตราบใดที่หัวใจของชาติยังไม่ยอมแพ้ ไม่มีอาวุธหรือศัตรูใดในโลก ที่จะสามารถทำให้ชาติพ่ายแพ้ได้อย่างแท้จริง”

พ.อ.อรรถพร ประชาบุญกุล

อจ.สยผ.วทบ.

อ้างอิง :

- เลียงป, โว เหงียน. สงครามของประชาชน กองทัพของประชาชน (People's War, People's Army). ฮานอย: สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ, 1961. สืบค้นจาก: <https://archive.org/details/peopleswarpeoplesarmy>
- ฟอลล์, เบอร์นาร์ด บี. ถนนไร้ความสุข: ความล้มเหลวของฝรั่งเศสในอินโดจีน (Street Without Joy: The French Debacle in Indochina). นิวยอร์ก: สำนักพิมพ์ Stackpole Books, 1961. สืบค้นจาก: <https://archive.org/details/streetwithoutjoy0000fall>
- เกรย์, โคลิน เอส. ถ้อยคำแห่งสงคราม: คติพจน์ 40 ประการว่าด้วยสงคราม สันติภาพ และยุทธศาสตร์ (Fighting Talk: Forty Maxims on War, Peace, and Strategy). เวสต์พอร์ต: สำนักพิมพ์ Praeger Security International, 2007. สืบค้นจาก: <https://books.google.com>
- ลิตเดล ฮาร์ด, บี. เอช. ยุทธศาสตร์ (Strategy). นิวยอร์ก: สำนักพิมพ์ Praeger, 1954. สืบค้นจาก: <https://archive.org/details/StrategyByBHart>
- คลาวเซอวิทซ์, คาร์ล ฟอน. ว่าด้วยสงคราม (On War) (แปลโดย ไมเคิล ฮาเวิร์ด และ ปีเตอร์ พาร์ต). พรินซ์ตัน: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน, 1976. สืบค้นจาก: <https://archive.org/details/onwar00clau>